

4.

MUITINĖS PROCEDŪRŲ VYKDYMAS IR JŲ MUITINĖS PRIEŽIŪRA

4.1. Išleidimas į laisvą apyvartą

Išleidimas į laisvą apyvartą – tai viena iš svarbiausių muitinės procedūrų, kurią taikant į Bendrijos muitų teritoriją įvežtos ne Bendrijos prekės išleidžiamos į laisvą apyvartą toje teritorijoje. Išleidus prekes į laisvą apyvartą pripažįstama, kad joms pritaikytos Bendrijos prekybos politikos priemonės, atlikti jų importo formalumai ir prekės apmokestintos visais privalomais sumokėti muitais. Tai atlikus pasikeičia prekių muitinis statusas ir ne Bendrijos prekės įgyja Bendrijos prekių statusą. Muitinės priežiūra toliau tokioms prekėms nebetaikoma (išskyrus atvejus, kai prekėms taikoma galutinio vartojimo procedūra arba jos atleidžiamos nuo muitų dėl prekių paskirties), ir asmuo gali disponuoti jomis be jokių apribojimų. Sumokėjus už importuotas prekes nustatytus muitus (akcizai ir PVM gali būti sumokėti ir vėliau) ir įvykdžius teisės aktuose nustatytus importo reikalavimus trečiųjų šalių prekės gali laisvai judėti visoje Bendrijos muitų teritorijoje.

Taigi, norėdami taikyti šią muitinės procedūrą, prekių **importuotojai turi įvykdyti dvi pagrindines sąlygas:**

- sumokėti importo muitus (jeigu jie nustatyti ir nuo jų neatleista);

- įvykdyti Bendrijos prekybos politikos reikalavimus arba kitus teisės aktuose nustatytus reikalavimus, jeigu atitinkamų prekių importas ribojamas (reikalingi leidimai, licencijos, kvotos ir kita).

Prekės, pateiktos išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, turi būti deklaruojamos vadovaujantis Bendrijos muitinės kodeksu, jo įgyvendinimo nuostatomis ir, kai pateikiama rašytinė muitinės deklaracija, Muitinės departamento generalinio direktoriaus patvirtinta Bendrojo administracinio dokumento pildymo instrukcija [15].

4.1.1. Prekių pateikimas išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti

Importo deklaracija išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti turi būti pateikta importuotojui aptarnaujančiam muitinės postui, esančiam Lietuvos Respublikos muitų teritorijos viduje ir priklausančiam teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje yra importuotojo buveinė (fizinio asmens nuolatinė gyvenamoji vieta). Muitinės departamento generalinio direktoriaus nustatytais atvejais ir tvarka teritorinė muitinė, kurios veiklos zonoje yra importuotojo buveinė (fizinio asmens nuolatinė gyvenamoji vieta), gali leisti importuotojui pateikti importo deklaraciją išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti ir kitoms teritorinėms muitinėms priklausančioms muitinės postams. Keleivių gabenamos prekės turi būti deklaruojamos kelių, geležinkelių, tarptautinių oro ir jūrų uostų pasienio kontrolės punktuose esančiose muitinės postų muitinio tikrinimo vietose, kitose Muitinės departamento generalinio direktoriaus nustatytyse muitinio tikrinimo vietose, taip pat tarptautiniais maršrutais vykstančiuose traukiniuose ir laivuose, kai juose atliekamas muitinis tikrinimas.

Į Bendrijos muitų teritoriją įvežamos prekės deklaruojamos žodžiu tose muitinės postų muitinio tikrinimo vietose, kuriose prekės pateikiamos muitinei jas įvežus į Bendrijos muitų teritoriją.

Deklarantas, kurio buveinė yra ne Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje, deklaruodamas prekes išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, gali pasirinkti bet kurią reikiamą kompetenciją turintį muitinės postą.

Kai oro arba jūrų transportu atgabentos prekės deklaruojamos išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, muitinės deklaracija deklarantui pageidaujant gali būti pateikiama oro arba jūrų uostuose veikiančiuose muitinės postuose, jeigu jie priklauso teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje yra deklaranto buveinė.

Teisės aktuose gali būti nurodytos muitinės įstaigos, kuriose turi būti įforminta tam tikrų prekių išleidimo į laisvą apyvartą procedūra.

Jeigu importo deklaraciją išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti pateikia importuotojui atstovaujantis muitinės tarpininkas, ji gali būti pateikta ir teritorinės muitinės, kurios veiklos zonoje priklauso muitinės tarpininko buveinė, postui.

Kai išleidimo į laisvą apyvartą muitinės procedūrai įforminti deklaruojamos prekės, kurioms dėl jų galutinio vartojimo taikoma sumažinta arba nulinė importo maito norma, muitinės deklaracija turi būti pateikta teritorinės muitinės, kurios veiklos zonoje priklauso prekių galutinio vartojimo vieta, postui, jeigu prekių galutinio vartojimo vieta viena, arba teritorinės muitinės, kurios veiklos zonoje priklauso galutinio vartojimo leidimo turėtojo buveinė, postui, jeigu prekių galutinio vartojimo vieta ne viena arba jeigu galutinio vartojimo leidimo turėtojas numato perduoti atitinkamas prekes kitam tokio leidimo turėtojui.

Kartu su importo deklaracija išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 218 straipsniu, turi būti **pateikti šie dokumentai:**

- sąskaita faktūra, kuria remiantis deklaruojama prekių vertė;
- muitinės vertės deklaracija, jeigu deklaruojamų prekių muitinė vertė didesnė kaip 10 000 eurų;
- dokumentai, reikalingi preferenciniam maitų tarifų režimui arba panašioms priemonėms taikyti (jeigu toks režimas gali būti taikomas);
- dokumentai, reikalingi importo draudimams ir apribojimams taikyti (jeigu jie nustatyti);
- atskirais atvejais – transporto dokumentai, pakavimo aprašai ir prieš tai prekėms taikytos muitinės procedūros dokumentai;
- visi kiti dokumentai, reikalingi pagal teisės aktus, reglamentuojančius išleidimo į laisvą apyvartą procedūros atlikimo tvarką.

Gavus muitinės įstaigos, kuriai turi būti pateikta importo deklaracija išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, sutikimą, ši deklaracija gali būti pateikta importuotojo pageidaujamoje vietoje ir ne muitinės įstaigos darbo laiku, importuotojui atlyginus muitinei su tokiu muitiniu tikrinimu susijusias išlaidas.

Išleidžiant į laisvą apyvartą greitai gendančias prekes, taip pat humanitarinės pagalbos siuntas, diplomatinėms atstovybėms skirtas prekes, gyvus gyvūnus, kitas skubias siuntas, kurių muitinis tikrinimas ir įforminimas turi būti atliekamas skubos tvarka, prekės išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti gali būti pateiktos pirmumo tvarka.

Išleidimo į laisvą apyvartą procedūra įforminama tiesiogiai iš trečiųjų šalių įvežtoms ne Bendrijos prekėms (įskaitant gražinamas eksportuotas iš Bendrijos muitų teritorijos prekes), taip pat ne Bendrijos prekėms, kurios prieš tai buvo laikinai saugomos, laikomos Bendrijos muitų teritorijoje esančiose laisvosiose zonose arba laisvuosiuose sandėliuose, gabenamos taikant tranzito procedūrą, perdirbamos taikant laikinojo įvežimo perdirbti, laikinojo išvežimo perdirbti arba muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą (įskaitant kompensacinius ir perdirbtuosius produktus), laikinai įvežtos į Bendrijos muitų teritoriją arba laikytos muitinės sandėlyje taikant muitinio sandėliavimo procedūrą.

Pagal Importuotų ir tiekiamų į kitą Europos Sąjungos valstybę narę prekių neapmokestinimo importo pridėtinės vertės mokesčiu taisyklės, patvirtintas Muitinės departamento generalinio direktoriaus ir Valstybinės mokesčių inspekcijos viršininko [28], išleidžiamos į laisvą apyvartą prekės, kurios iš Lietuvos tiekiamos į kitą Europos Sąjungos valstybę narę, neapmokestinamos PVM, jeigu įvykdytos šios sąlygos:

- importo metu žinoma, kad prekės yra skirtos išgabenti ir bus išgabentos į kitą valstybę narę;
- prekių importuotojas importo deklaracijos priėmimo metu yra registruotas Lietuvoje PVM mokėtoju;
- importuotų prekių tiekimas iš Lietuvos į kitą valstybę narę pagal PVM įstatymo VI skyriaus nuostatas apmokestinamas taikant nulinį PVM tarifą;
- importuotojas kitos valstybės narės PVM mokėtojui tiekia tas pačias prekes, kurias importavo į Lietuvos teritoriją, įskaitant tas, kurios į kitą valstybę narę išgabenamos po jų tvarkymo ir (arba) perdirbimo;
- prekės į kitą valstybę narę išgabenamos per 1 mėnesį nuo jų apmokestinimo momento, nurodyto PVM įstatymo 14 straipsnio 12 arba 13 dalyje, dienos arba per ilgesnį laiką, kuri dėl objektyvių aplinkybių (prekių pobūdis, transportavimo būdas ir sąlygos, tiekimo sutarties sąlygos ir pan.) importuotojui prašant nustato teritorinė muitinė, atsižvelgusi į apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos išvadą.

Deklaruojant išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti prekes, kurias norima išgabenti į kitą Europos Sąjungos valstybę narę Lietuvoje jų neapmokestinus PVM, kartu su importo deklaracija muitiniam tikrinimui atlikti reikia pateikti:

- importuotojo PVM mokėtojo registracijos pažymėjimą ir jo nuo-

rašą (PVM mokėtojo registracijos pažymėjimas gražinamas, palyginus jį su jo nuorašu);

- dokumentus, įrodančius, kad į Lietuvos teritoriją importuotos prekės skirtos išgabenti ir bus išgabentos į kitą valstybę narę (transporto dokumentai, sutartys ir pan.).

4.1.2. Išleidžiamų į laisvą apyvartą prekių muitinės priežiūra

Deklaruojant prekes, kurių išleidimo į laisvą apyvartą procedūra įforminama baigiant prekių laikinąjį saugojimą, prieš tai joms taikytą muitinės procedūrą arba kitą muitinės sankcionuotą veiksma, muitinės įstaigai kartu su importo deklaracija šiai procedūrai įforminti būtina pateikti laikinai saugotoms prekėms įformintos bendrosios deklaracijos egzempliorių, skirtą prekių gavėjui, arba muitinės deklaracijos (bendrojo administracinio dokumento), kurioje įforminta anksčiau toms pačioms prekėms taikyta muitinės procedūra arba kitas muitinės sankcionuotas veiksmas, egzempliorių, skirtą deklarantui. Išleidžiamų į laisvą apyvartą prekių muitinis tikrinimas atliekamas šią procedūrą įforminančioje muitinės įstaigoje, laikantis muitų teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Kai be muitinio tikrinimo dar reikia atlikti ir šių prekių fitosanarinį, veterinarinį bei kitokį tikrinimą, tai (jeigu įmanoma) atliekama kartu su muitiniu tikrinimu – tuo pačiu metu ir toje pačioje vietoje. Jeigu prekes išleidžiant į laisvą apyvartą atsiranda arba vėliau gali atsirasti mokesstinė prievolė (skola muitinei), su ja susijusių skolininko įsipareigojimų įvykdymui užtikrinti teisės aktuose nustatytais atvejais ir tvarka muitinei turi būti pateikta garantija, kurios atsisakoma prievolei (skolai) išnykus arba, jeigu prievolė (skola) nebuvo atsiradusi, pripažinus, kad ji nebegali atsirasti.

Išleidimo į laisvą apyvartą procedūra laikoma baigta, kai sumokami už išleistas į laisvą apyvartą prekes nustatyti importo muitai bei, atitinkamais atvejais, mokesčiai ir įvykdomos nustatytos Bendrijos prekybos politikos arba panašios priemonės.

4.1.3. Galutinis vartojimas

Tam tikros importuojamos prekės dėl savo ypatingos paskirties (pvz., prekės, skirtos laivams ir orlaiviams statyti ir remontuoti) visai arba iš da-

lies neapmokestinamos importo muitais. Tokios prekės, išleidus jas į laisvą apyvartą, turi būti vartojamos pagal nustatytą paskirtį muitinei prižiūrint.

Galutinis vartojimas – prekių, kurios dėl savo ypatingos paskirties visai arba iš dalies neapmokestinamos importo muitais, išleidimas į laisvą apyvartą ir muitinės prižiūrimas jų vartojimas pagal nustatytą paskirtį.

Prekės, išleistos į laisvą apyvartą galutinio vartojimo sąlygomis, lieka muitinės prižiūrimos tol, kol šios sąlygos įvykdomos arba atsisakoma jas vykdyti (pvz., kol atliekamos tokios operacijos, dėl kurių šios prekės buvo visai arba iš dalies neapmokestintos importo muitais, arba kol jos eksportuojamos, sunaikinamos arba pradedamos vartoti pagal kitą paskirtį, sumokėjus muitinei atsiradusią skolą). Muitinė turi teisę reikalauti, kad, įforminant galutinio vartojimo procedūrą, būtų pateikta garantija, užtikrinanti, kad bus sumokėta bet kokia skola, galinti atsirasti dėl prekių vartojimo ne pagal numatytą galutinio vartojimo paskirtį.

4.1.4. Leidimo taikyti galutinio vartojimo procedūrą suteikimas

Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 292 straipsniu, prekės, kurių paskirtis yra galutinis vartojimas, išleidžiamos į laisvą apyvartą tik jų importuotojui (galutiniam vartotojui) gavus atitinkamą rašytinį muitinės leidimą (išskyrus atvejus, kai leidimu taikyti galutinio vartojimo procedūrą laikoma muitinės priimta importo deklaracija išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti).

Prašymas išduoti leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą (forma pateikta Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede, žr. priedą Nr. 4) turi būti pateiktas teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje tvarkomi pagrindiniai pareiškėjo apskaitos registrai arba yra prekių galutinio vartojimo vieta.

Jeigu asmuo pageidauja patikslinti arba papildyti jam išduotą leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą, jis gali pateikti laisvos formos rašytinį prašymą.

Prašymu išduoti leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą gali būti laikoma ir importo deklaracija išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti. Toks prašymas gali būti patenkintas, jeigu prekių galutinio vartojimo procedūrą turi prižiūrėti tik vienos Europos Sąjungos valstybės narės

muitinė, jeigu visos deklaracijoje (prašyme) nurodytos prekės yra tos pačios paskirties, dėl kurios jos visai arba iš dalies neapmokestinamos importo muitais, ir jeigu deklaracijoje (prašyme) pateiktos informacijos muitinei pakanka prekių galutinio vartojimo priežiūrai užtikrinti.

Prašymas išduoti bendrą leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą, kurio forma pateikta Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede, turi būti pateikiamas tuo atveju, kai prekių galutinio vartojimo procedūrą turi prižiūrėti kelių Europos Sąjungos valstybių narių muitinės.

Jeigu teritorinei muitinei nepakanka informacijos, pateiktos prašyme išduoti leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą, ji turi teisę reikalauti, kad pareiškėjas pateiktą informaciją papildytų arba patikslintų. Tais atvejais, kai prašymu laikoma importo deklaracija išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, kartu su ja muitinės įstaigai turi būti pateiktas deklaranto pasirašytas dokumentas, kuriame nurodyta ši informacija (išskyrus informaciją, pateiktą pačioje deklaracijoje):

- importuotojo (verslo subjekto, vykdysiančio operacijas, dėl kurių prekės, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, visai arba iš dalies neapmokestinamos importo muitais) pavadinimas ir adresas;
- galutinio vartojimo pobūdis (operacijų, numatomų atlikti su prekėmis, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, aprašymas);
- prekių, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra (atitinkamais atvejais – produktų, numatomų gauti atlikus galutinio vartojimo operacijas), techninis aprašymas ir siūlomi jų identifikavimo būdai;
- atitinkamais atvejais – produktų, numatomų gauti atlikus galutinio vartojimo operacijas, planuojama išveža ir (arba) jos nustatymo metodo aprašymas;
- laikas, per kurį su prekėmis numatoma atlikti galutinio vartojimo operacijas;
- vieta (vietos), kurioje numatoma atlikti prekių galutinio vartojimo operacijas;
- dokumentą pasirašiusio asmens vardas, pavardė ir pareigos.

Prašymai turi būti nagrinėjami laikantis Bendrijos muitinės kodekse ir jo įgyvendinimo nuostatose nustatytų terminų. Jeigu prašymas nepatenkinamas, apie tai pareiškėjui reikia pranešti raštu, nurodant tokio sprendimo motyvus ir asmens teisę jį apskusti.

Leidimai taikyti galutinio vartojimo procedūrą išduodami tik Bendrijos muitų teritorijoje įsteigtiems asmenims ir tik tada, jeigu įvykdyti šie reikalavimai:

- asmens vykdoma arba numatoma vykdyti veikla atitinka galutinio vartojimo procedūros sąlygas ir yra visos prielaidos, kad operacijos, numatomos atlikti su prekėmis, kurioms norima taikyti galutinio vartojimo procedūrą, bus atliktos tinkamai;
- rašytiniu prašymu arba kitu dokumentu asmuo prisiima visus išipareigojimus tinkamai atlikti operacijas su prekėmis, kurioms norima taikyti galutinį vartojimą, t. y. naudoti tokias prekes tik pagal jų paskirtį, nenaudoti jų kitais tikslais ir informuoti leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą išdavusią teritorinę muitinę apie visus veiksnius, galinčius turėti įtakos leidime nustatytoms šios procedūros atlikimo sąlygoms;
- įmanoma užtikrinti efektyvią operacijų, atliekamų su prekėmis, kurioms norima taikyti galutinio vartojimo procedūrą, muitinės priežiūrą, o tam reikalingų administracinių priemonių sąnaudos nėra pernelyg didelės, palyginti su šių operacijų ekonominiu tikslumu;
- asmens tvarkoma prekių apskaita sudaro galimybes muitinei tinkamai kontroliuoti, kaip atliekamos operacijos su prekėmis, kurioms norima taikyti galutinio vartojimo procedūrą;
- teisės aktuose nustatytais atvejais ir tvarka pateikiama garantija, kad bus įvykdyti skolininko išipareigojimai, susiję su mokestinėmis prievolėmis (skola muitinei), galinčiomis atsirasti atliekant operacijas su prekėmis, kurioms norima taikyti galutinio vartojimo procedūrą.

Leidimą (žr. priedą Nr. 5) taikyti galutinio vartojimo procedūrą išduoda teritorinė muitinė, kurios veiklos zonoje yra pareiškėjo buveinė. Tais atvejais, kai prašymu išduoti tokį leidimą laikoma importo deklaracija išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, leidimo išdavimu laikomas šios deklaracijos priėmimas. Leidimas taikyti galutinio vartojimo procedūrą įsigalioja nuo jo išdavimo dienos arba nuo vėlesnės leidime nurodytos datos. Leidimo galiojimo laikotarpis paprastai neviršija trejų metų, išskyrus ypatingus atvejus, kai galima nustatyti ir ilgesnį leidimo galiojimo laiką.

Muitinės įstaigos turi teisę išduoti **atgaline data galiojančius leidimus taikyti galutinio vartojimo procedūrą**. Šie leidimai įsigalioja nuo prašymo juos išduoti pateikimo dienos. Tais atvejais, kai leidimo taikyti galutinio vartojimo procedūrą galiojimo laikas pasibaigė, tačiau nesikeičia nei prekių, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, rūšis, nei su jomis atlieka-

mos operacijos, importuotojui pateikus prašymą gali būti išduodamas leidimas taikyti galutinio vartojimo procedūrą, įsigaliojantis nuo tos dienos, kai nustoja galios anksčiau tam pačiam asmeniui išduotas leidimas. Susidarius ypatingoms aplinkybėms, gali būti išduotas leidimas taikyti galutinio vartojimo procedūrą, įsigaliojantis ne daugiau kaip prieš vienerius metus iki prašymo jį išduoti pateikimo dienos, jeigu jo išdavimo būtinybė pagrįsta ekonominiais poreikiais ir jeigu:

- prašymą pavėluota pateikti ne dėl apgaulės arba aplaidumo;
- importuotojo apskaitos duomenys liudija, kad prekių galutinio vartojimo procedūros reikalavimai gali būti laikomi įvykdytais, ir yra galimybė patikrinti, ar per išduodamo leidimo galiojimo laikotarpį prekės, kurių paskirtis yra galutinis vartojimas, nebuvo pakeistos kitomis prekėmis (t. y. pakanka duomenų prekėms identifikuoti);
- įmanoma atlikti visus muitinės formalumus, būtinus susidariusiai situacijai sureguliuoti, įskaitant muitinės deklaracijų pripažinimą negaliojančiomis (jeigu to reikia).

4.1.5. Galutinio vartojimo procedūros baigimas

Išleistos į laisvą apyvartą prekės, kurių paskirtis yra galutinis vartojimas, gali būti eksportuojamos arba muitinei prižiūrint sunaikinamos.

Leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą išdavusiai teritorinei muitinei sutikus, prekės, kurių paskirtis yra galutinis vartojimas, gali būti vartojamos ir pagal kitą paskirtį, nenurodytą leidime, tačiau tai sąlygoja mokestinės prievolės (skolos muitinei) atsiradimą.

Prekės, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, lieka muitinės prižiūrimos ir gali būti apmokestintos importo muitais tol, kol:

- su jomis pirmą kartą atliekamos operacijos, dėl kurių šios prekės visai arba iš dalies neapmokestinamos importo muitais;
- jos eksportuojamos, sunaikinamos arba pradamos vartoti pagal kitą paskirtį.

Tais atvejais, kai prekės, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, tinka daugkartiniam vartojimui ir kai įmanomas piktnaudžiavimas, leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą išdavusios teritorinės muitinės sprendimu šių prekių muitinės priežiūra tęsiama ir po to, kai su jomis pirmą kartą atliekamos operacijos, dėl kurių šios prekės visai arba iš dalies neap-

mokestinamos importo muitais, tačiau ne ilgiau kaip 2 metus nuo pirmo šių operacijų atlikimo pirmosios dienos.

Jeigu su prekėmis, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, atliekant operacijas, dėl kurių šios prekės visai arba iš dalies neapmokestinamos importo muitais, susidaro atliekų ir laužo, šios atliekos ir laužas laikomi prekėmis, su kuriomis atliktos tokios pat operacijos. Komercinės vertės turinčias atliekas ir laužą, likusius sunaikinus prekes, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, muitinė prižiūri tol, kol teisės aktuose nustatyta tvarka šioms atliekoms ir laužui įforminami muitinės sankcionuoti veiksmai.

4.1.6. Kontrolinio egzemplioriaus T5 naudojimas

Prekės, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, iš vienos jų vartojimo vietos į kitą tame pačiame leidime nurodytą jų vartojimo vietą gali būti perkeliamos neatliekant jokių muitinės formalumų. Tačiau, jei vienas leidimo taikyti galutinio vartojimo procedūrą turėtojas perduoda prekes kitam tokio leidimo turėtojui, įsteigtam kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, įforminamas kontrolinis egzempliorius T5, kuris naudojamas laikantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 66 priede nustatytų reikalavimų.

Kontrolinis egzempliorius T5 – tai Reglamento (EEB) Nr. 2454/93 63 priede nustatytos formos dokumentas, pateikiamas muitinei kartu su jo papildomaisiais lapais, kurių forma nustatyta minėto reglamento 64 priede, arba kartu su jo krovinio aprašais, kurių forma nustatyta minėto reglamento 65 priede.

Kai prekes, kurioms taikoma jų galutinio vartojimo muitinės priežiūra, vienas kitam perduoda Lietuvoje registruoti leidimų taikyti galutinio vartojimo procedūrą turėtojai, kontrolinis egzempliorius T5 naudojamas šiais atvejais:

- kai būtina įrodyti, kad tame dokumente nurodytos prekės, išvežtos iš vienos teritorinės muitinės veiklos zonoje esančios jų galutinio vartojimo vietos, pristatytos į jų galutinio vartojimo vietą, esančią kitos teritorinės muitinės veiklos zonoje;
- kai būtina įrodyti, kad tame dokumente nurodytos prekės pristaty-

- tos į jų galutinio vartojimo vietą, esančią tos pačios teritorinės muitinės veiklos zonoje;
- kai vykdant teisės aktuose nustatytus reikalavimus būtina įrodyti, kad prekės buvo pristatytos į tam tikrą jų galutinio vartojimo vietą;
  - kai reikia informuoti paskirties muitinės įstaigą, kad tame dokumente nurodytoms prekėms taikomos specialios priemonės.

???

Kartojimo klausimai

1. Kokia yra išleidimo į laisvą apyvartą procedūros esmė?
2. Kur galima deklaruoti prekes norint jas išleisti į laisvą apyvartą?
3. Kokie dokumentai kartu su importo deklaracija turi būti pateikti muitinės įstaigai deklaruojant prekes išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti?
4. Kokias prekes galima išleisti į laisvą apyvartą pirmumo tvarka?
5. Kada galima įforminti išleidimo į laisvą apyvartą procedūrą?
6. Ką reiškia importuotų prekių galutinis vartojimas?
7. Kokios sąlygos turi būti įvykdytos, kad būtų galima išleisti į laisvą apyvartą importuotas prekes dėl jų ypatingos paskirties visai arba iš dalies neapmokestinant importo muitais?
8. Kas išduoda leidimus taikyti galutinio vartojimo procedūrą?
9. Kokias žinote leidimų taikyti galutinio vartojimo procedūrą rūšis?
10. Kam naudojamas kontrolinis egzempliorius T5?

Praktinė užduotis

Iš Baltarusijos įmonės OOO „Polimer“ (Novopolockas, Baltarusija) automobiliu DAF (valst. Nr. UVVO24/BV804) su TIR knygele Nr. XH42756347 atvežamos prekės (nedažytas poliesterinis štapelio pluoštas), skirtos Lietuvos įmonei UAB „Inesa“ (Kęstučio g. 1, Vilnius). Prekės supakuotos į 70 paketų, jų svoris bruto – 20055 kilogramai, svoris neto – 19844,5 kilogramo, kaina – 25752,53 USD, prekių pristatymo sąlygos –

„FCA Mogiliovas“. UAB „Inesa“ šias prekes iš karto parduoda Latvijos įmonei „Riteks“, ir prekės, atlikus muitinės formalumus Lietuvoje, iš karto išvežamos į Latviją. Muitinės deklaraciją užpildė UAB „Muitinės tarpininkai“ (Ateities g. 15, Vilnius), pasirašė šios bendrovės darbuotojas Pranas Petraitis.

1. Užpildykite bendrąjį administracinį dokumentą, kurį reikia pateikti atgabenus prekes į Vilniaus teritorinės muitinės krovinių postą. Tuo tikslu LITAR duomenų bazėje suraskite, kokiais mokesčiais apmokestinamos atitinkamos iš Baltarusijos importuojamos prekės.
2. Kokius dokumentus importuotojas turi pateikti muitinei, kad prekės Lietuvoje nebūtų apmokestintos importo PVM?
3. Vadovaudamiesi teisės aktais paaiškinkite importo deklaracijos užpildymo ypatumus, kai į kitą Europos Sąjungos valstybę narę tiekiamos prekės neapmokestinamos importo PVM toje valstybėje narėje, kurioje jos išleidžiamos į laisvą apyvartą.

4.2. Eksportas

Eksportas – tai prekių pardavimas užsienio pirkėjui ir išgabavimas į užsienį. Daugelis įmonių savo veiklą pradeda nuo eksporto, nes ši veiklos rūšis nereikalauja daug pirminių lėšų bei nėra labai rizikinga. Eksportas skirstomas į tiesioginį ir netiesioginį.

Tiesioginis eksportas vykdomas tada, kai gamintojas savo gaminį tiesiogiai parduoda užsienio pirkėjui.

Netiesioginis eksportas vykdomas per tarpininkus. Tai daug patogiau įmonei gamintojai, nes jai nereikia rūpintis sutarčių (kontraktų) sudarymu, rinkos paieška, be to, tarpininkai prisiima didelę atsakomybės dalį.

Prekių eksportas ir importas yra tie kriterijai, kurių kitimas ne tik rodo šalies faktiškai gautą naudą arba patirtą nuostolį, bet ir leidžia spręsti apie jos ūkio aktyvumą, konkurencingumą pasaulio rinkose, užsienio prekybos politikos veiksmingumą. Teigiamas užsienio prekybos balansas pasiekiamas, kai šalies eksportas viršija importą, todėl vienas iš svarbiausių daugelio šalių ekonominės programos tikslų – eksporto skatinimas ir naujų šalyje gaminamų prekių eksporto rinkų paieška.